

Дата: 30.01.2024

Група 21

Урок 13

Тема: Критичне сприйняття та протидія маніпуляціям мас-медіа

Мета: досліджуємо сутність та методи подолання «мови ворожнечі»; розуміємо, як виявляти «мову ненависті» і проти кого вона спрямована.

Матеріали до уроку

Що таке «мова ворожнечі»

«**Мова ворожнечі**» (синонім — «мова ненависті») — це зміст того чи іншого повідомлення, що свідомо чи підсвідомо програмує людину на агресію.

«**Мова ворожнечі**» — це мова нетерпимості, спрямована на несприйняття відмінностей, притаманних для інших людей.

Основними ознаками «мови ненависті»: емоційність, дегуманізація (людина зображується як тварина, неприємна істота), поширення негативних стереотипів тощо.

За даними соціологів, найчастіше **об'єктами цькування медіа стають:**

- представники ромської національної меншини;
- люди африканського походження;
- люди нетрадиційної сексуальної орієнтації (ЛГБТ);
- представники єврейської національності;
- люди мусульманського віросповідання;
- жінки.

ПАМ'ЯТКА ГРОМАДЯНИНА/ГРОМАДЯНКИ

Як виявити мову ненависті та запобігти їй

1. Мова ненависті не опирається на факти, а лише на сконструйовані образи.
2. Виявляйте стереотипи та упередження, запобігайте їхньому поширенню.
3. Поважайте права і потреби інших людей незалежно від культури, статі, віку, здібностей тощо.
4. Цінуйте позитивний внесок інших людей.
5. Жарти не є прийнятним приводом для того, щоб знущатися з людей.
6. Використання негативу проти особистості, нації, етнічної чи соціальної групи — це спроба маніпулювання свідомістю.

Стандарти подання інформації

Одним зі способів оцінити повідомлення є його перевірка на відповідність стандартам.

Баланс	Надайте слово всім сторонам конфлікту (вони за/проти чого, чому вони за/проти), подавайте їхні думки без будь-яких переваг. Якщо одна зі сторін відмовилася коментувати, згадайте про це в матеріалах.
Достовірність	Кожен факт повинен мати ідентифіковане та надійне джерело інформації. Ненадійними джерелами інформації є неперевірені акаунти у соціальних мережах або ж джерела, які себе скомпрометували. Джерело може бути анонімне, лише якщо йдеться про суспільно важливу інформацію, а оприлюднення джерела може поставити його під загрозу.
Відокремлення фактів від коментарів	Всі коментарі і думки самого журналіста, експертів, учасників події мають бути чітко відокремлені від фактів. Журналіст/журналістка не повинен/не повинна робити власні емоції частиною матеріалу. Обов'язково потрібно називати конкретного автора кожної висловленої думки.
Точність	Всі факти мають бути перевірені та підтверджені. Факти варто перевіряти щонайменше у двох джерелах, особливо, якщо журналіст/журналістка не бачив/не бачила їх на власні очі. Цитати варто передавати повністю, дослівно і точно. З особливою ретельністю слід ставитися до перевірки інформації про загибель, поранення, полон конкретних людей.
Повнота	У новинах має бути відповідь на питання: що сталося, де сталося, коли сталося, як сталося; до аналітики додається чому сталося і до чого це призведе, а також коментарі експертів. До новин на сайтах також має бути дописаний бекграунд, у якому має бути зазначена передумова події, контекст події та пояснені складні терміни.
Оперативність	Висвітлювати події слід максимально оперативно та якомога швидше, проте не на збиток іншим стандартам.

Урок 14

Тема: Практичне заняття № 2 «Як розпізнати маніпуляції та захиститись від них»

Мета: сформувати розуміння про вплив маніпуляції на людину і на суспільство; сформувати базові навички запобіганню впливу маніпулятивних медіаповідомлень

Тип заняття: практична робота

Матеріали до уроку

Які існують джерела інформації

Мабуть неодноразово ви чули, що зараз світ живе в інформаційному просторі. У слово інформація ми вкладаємо дуже різний зміст, зокрема у техніці, науці, мистецтві і в різних життєвих ситуаціях. Існує декілька категорій джерел інформації.

Першоджерела (або первинні джерела) — оригінальні джерела, які не передбачають інтерпретації інформації. До таких належать: тексти, листи, фотографії, щоденники, малюнки, дані від науково-дослідних та соціологічних інститутів, органів влади, установ статистики, архівів тощо.

Вторинні джерела — відомості, отримані з першоджерел. Вони вже пройшли етап інтерпретації, аналізу, узагальнення та критики. Прикладом вторинного джерела може бути біографія історичної постаті, в якій створюють цілісну розповідь за різними первинними документами.

Третинні джерела — це перероблені тексти (компіляції) та інші подібним чином організовані джерела (реферати, довідники, бібліографії, енциклопедії, бази даних), які формуються з інформації із першоджерел і вторинних джерел.

Найдостовірнішими є першоджерела, а найбільше потребують перевірки третинні джерела

Техніки критичного мислення

Щодня нас «атакують» сотні медіаповідомлень. Кожне з них має функцію — розважати, повідомляти, розчаровувати, залучати, переконувати, продавати щось. Будь-яке повідомлення є лише версією реальності, а не достовірною реальністю. Це продукт, який створено з метою впливу.

Критичне мислення, погляд (бачення, оцінювання) — одна з ключових технологій медіаграмотності. Це психологічний механізм медіаграмотності, здатність до сприймання повідомлень й подальшого оцінювання у відповідному середовищі та контексті.

Чому важливо бути медіаграмотним сьогодні

- Вся інформація, окрім особистого досвіду, є медійною.
- Медіа впливають на формування цінностей та поведінкових моделей.
- Медіа впливають на нас без нашого усвідомлення цього.
- Медіа визначають політичне й культурне життя країни та світу. Ваш аргумент.

Завдання 1 Дайте аргументовану відповідь

Щодня ви, ваші батьки, сусіди, друзі слухаєте радіо, читаєте газети, журнали, дивляться телевізор, багато часу проводять у мережі Інтернет. Як ви гадаєте, для чого це потрібно?

- Чому це стає звичкою?

Завдання 2 Прочитайте питання. Дайте відповідь “так” чи “ні”.

1. Медіа транслюють лише достовірну інформацію?
 2. Медіа лише повідомляють нам факти, ніколи не нав’язуючи ставлення до них?
 3. Медіа показують усіх людей такими, якими вони насправді є?
 4. Медіа формують певне ставлення людини до проблем, подій, інших людей?
- Поясніть свій вибір.
 -

Завдання 3 Перегляньте та дайте відповіді на запитання

«Фейк чи маніпуляція: як розрізнити?»

<https://www.youtube.com/watch?v=dglYe18Bk9A>

<https://www.youtube.com/watch?v=d-H-PNKOqz4>

- Що нового відкрили для себе?
- Про що замислилися під час перегляду?

Завдання 4 Опрацюйте ілюстрації та сформулюйте алгоритм дій як захистити себе від фейків і медіаманіпуляцій

МАНІПУЛЯЦІЇ В МЕДІА ЯК ЇХ РОЗПІЗНАТИ

ФАКТ

Курка несла яйце.

ФЕЙК

Неправдиве твердження, яке часто є повністю вигаданим. Створене для того, щоб ввести в оману громадськість та приховати правду.

Курка несла яйце – і навіть випустила яєчку.

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

Відомі та правдиві інформації, яка подає так, щоб ввести в оману.

Курка-патріотка: курка несла яйце на честь національного свята.

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

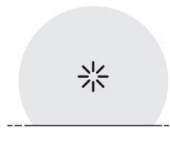
Посудання факта, напівправди та неправди.

Курка, яких добувають генетично модифіковані яйця, несуть корисний для здоров'я яйця.

ЦЕНЗУРА

Заборона повідомити про певні події, людей чи теми. Редакція видаляє контент без очевидних причин.

Курка, яку ми не можемо назвати, зробила те, про що ми не можемо розповісти, але ви про це від нас не чули.

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

Реклама, замаскована у редакційний текст.

Бесплатні розповідь, що кури з ферми '120' є найкращими та несуть найбільше яєць в Україні.

ПРОПАГАНДА

Упереджена чи оманлива інформація, спрямована на поширення певної точки зору та зміни моделей поведінки.

Ворачі іноземні господарства хочуть знищити наших курей! Підтримуй власного виробника і стань на захист рідних курей!

УПЕРЕДЖЕННЯ

Медіаконтент надає перевагу одній точці зору і не показує інші.

Українські кури несуть найкращі яйця в світі.

КЛІКБЕЙТ

У статті використовують сенсаційні заголовки для привернення уваги.

Сенсація! Шок! Ви ніколи не повірите, що зробила ця курка.

НА ЩО ВАРТО ЗВЕРТАТИ УВАГУ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ?

ДЖЕРЕЛА

- ? Чи можна знайти першоджерело інформації, яка активно поширюється в мережі?
- ? Ви поширюєте інформацію з першоджерела чи берете чиюсь інтерпретацію? Вони відрізняються?
- ? Якщо ви довіряєте джерелу інформації (це для вас лідер думок), чи прочитали ви інформацію повністю, чи не переважають там судження і оцінки над фактами і аналізом?
- ? Чи не має ознак конспірологічної версії, що поширюється? Де ще можна перевірити інформацію? Чи можна порівняти з інформацією з інших джерел?

АНАЛІЗ

- ? З якого акаунту поширюється інформація? Коли його було створено, чи справжнє це ім'я, чи є реальні фото і історія у цієї особи, скільки у неї підписників?
- ? Що розміщено на сторінці того, хто почав поширення інформації, до цього контенту? Чи можна скласти уявлення про інтереси та фаховість цієї особи у даному питанні?
- ? Як швидко поширюється інформаційна хвиля? Чи бачите ви ознаки ботів у її поширенні та коментуванні контенту?

БЕЗПЕКА

- ? Чи не надаєте ви в своєму профілі забагато особистої інформації? Чи може така інформація бути використана проти вас?
- ? Ви знаєте всіх своїх друзів у соціальній мережі? За яким принципом ви додаєте друзів?
- ? Чи надійні у вас паролі, чи стежите ви за власною цифровою безпекою?

ЕМОЦІЇ

- ? Для чого хтось тисне на ваші емоції та спонукає вас до швидких дій, без роздумів і аналізу («максимальний репост», «допоможіть грошима», «виходьте всі», «досить терпіти», «зробимо це»)?
- ? Що саме вас «чіпляє» в обурливих емоційних коментарях? Чи це не тролінг і чи варто «гдувати тролів» своїми емоціями?
- ? Чи не варто заспокоїтися, взяти паузу і проаналізувати інформацію без емоцій до того, як реагувати репостами, коментарями, відповідями?

ШТУЧНІСТЬ

- ? Чи можна по вашій сторінці скласти уявлення про вас як людину певних інтересів, занять, вподобань?
- ? Коли ви шукаєте інформацію, чи не відбираєте ви її за принципом підтвердження своїх поглядів, очікувань, упереджень?
- ? Чи впливає це на ту інформацію, яку ви бачите у своїй стрічці новин?
- ? Вас задовольняє повнота тієї інформаційної картини, в якій ви живете?

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

- ? Як ви думаєте, чи є ви лідером думок для інших людей? Чи багато їх?
- ? Чи можлива така ситуація, коли люди, які вам довіряють, не будуть перевіряти інформацію, яку ви поширили, і просто зроблять репости?
- ? Чи завжди ви перевіряєте інформацію перед тим, як робити поширення?
- ? Якщо у вас багато підписників, чи відчуваєте ви певну відповідальність, чи контролюєте свою поведінку на особистій сторінці та яким саме чином?

НА ЩО ВАРТО ЗВЕРНУТИ УВАГУ В МЕДІАТЕКСТІ?

ЗАГОЛОВКИ

- ? Чи можна зрозуміти зміст повідомлення і зробити висновки лише за заголовком?
- ? Чи варто поширювати матеріал в соцмережах, орієнтуючись лише на заголовок та лід (підзаголовок, перший абзац)?
- ? Заголовок відповідає інформації в тексті?
- ? Чи містить заголовок категоричні твердження, які не можливо перевірити?

ЕМОЦІЇ

- ? Чи апелюють заголовок, фото і судження в тексті до ваших емоцій, чи намагаються їх використати, щоб спонукати вас до дії, зміни ставлення?

ДЖЕРЕЛА

- ? Чи вказані джерела інформації, чи є можливість її перевірити?
- ? Дата події та дата публікації співпадають?
- ? Чи не базується текст на чутках, узагальненнях, упередженнях та стереотипах?

ФАКТИ, ЛОГІКА

- ? Чи містить текст оціночні судження і чи не підміняють вони собою факти?
- ? Зв'язок між фактами та описаними подіями є логічним і послідовним?
- ? Чи не вирвана подія з контексту?

ЕКСПЕРТИ

- ? Чи є думка експерта насправду фаховою?
- ? Коментар експерта містить аналіз / прогноз чи емоційну оцінку / категоричне судження?

ОЧЕВИДЦІ

- ? Чи впевнені ви, що вказані очевидці були присутніми на місці події?
- ? Чим діляться очевидці в тексті – емоціями та оцінками чи повідомляють факти?

Домашнє завдання:

ПІДРУЧНИК: Васильків І. Д. Громадянська освіта. Інтегрований курс, рівень стандарту: підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. // І. Д. Васильків, В. М. Кравчук, О. А. Сливка, І. З. Танчин, Ю. В. Тимошенко, Л. М. Хлипавка. – Тернопіль: Астон, 2018. – 256 с.

1. Опрацювати матеріали до уроку та виконати завдання практичної роботи

**Виконані завдання надсилайте мені на електронну пошту
nataliia_matvieieva@ukr.net.**

**У темі листа ОБОВ'ЯЗКОВО
вказати ПІБ, номер групи, номер уроку і дату.**
